

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛІНСЬКОГО
Філологічний факультет
Кафедра спеціальної освіти

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Ступінь бакалавра
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма Логопедія. Спеціальна психологія

Миколаїв - 2022

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Середа Ірина Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти

РЕЦЕНЗЕНТ: Тихонова Тетяна Валентинівна, завідувач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти МОППО, доктор педагогічних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти
Протокол від «22» серпня 2022 року № 2

Завідувач кафедри спеціальної освіти Н. В. (Савінова Н. В.)

Програму погоджено з гарантом ОП Логопедія. Спеціальна
психологія Н. В. (Савінова Н. В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного
факультету

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1
Голова навчально-методичної комісії Т. О. (Мороз Т. О.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «31» серпня 2022 року № 11
Голова навчально-методичної комісії І. В. (Іванова І. В.)

Анотація. Курс «Проективні методики у спеціальній психології» належить до варіативних навчальних дисциплін психологічного циклу у підготовці бакалаврів спеціальності 016 Спеціальна освіта, які навчаються за освітньо-професійною програмою Логопедія. Спеціальна психологія. Метою курсу є ознайомлення студентів з різними видами проективних методик та їх використанням у спеціальній психології. Зокрема, формування уявлень про сутність, класифікацію та зміст проективних методів; розкриття особливостей застосування різних проективних методик у спеціальній психології; формування вмінь і навичок діагностики, профілактики і корекції порушень розвитку за допомогою використання проективних методик.

Ключові слова: проективні методики, психодіагностика, оцінка стану психофізичного розвитку, психологічні особливості, спеціальна психологія.

Abstract. The course "Projective methods in special psychology" belongs to the variable disciplines of the psychological cycle in the preparation of bachelors of specialty 016 Special education, who study in the educational-professional program Speech Therapy. Special psychology. The aim of the course is to acquaint students with different types of projective techniques and their use in special psychology. In particular, the formation of ideas about the nature, classification and content of projective methods; disclosure of features of application of various projective techniques in special psychology; formation of skills and abilities of diagnostics, prevention and correction of developmental disorders through the use of projective techniques.

Key words: projective methods, psychodiagnostics, assessment of psychophysical development, psychological features, special psychology.

ВСТУП

Програма вивчення варіативної навчальної дисципліни «Проективні методики у спеціальній психології» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою Логопедія. Спеціальна психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: проективні методики як інструмент спеціальної психології.

Міждисциплінарні зв'язки: спеціальна психологія, психопатологія та психотерапія, спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики, загальна, вікова логопсихологія, методи відбору дітей з особливими освітніми потребами у спеціальні освітні заклади, психодіагностика та технологія проведення психологічних тренінгів, організація роботи інклюзивно-ресурсних центрів та методи відбору дітей у спеціальні освітні заклади.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета: ознайомити студентів – майбутніх фахівців спеціальної освіти з різними видами проективних методик та особливостями їх використання у спеціальній психології.

1. 2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування уявлень про сутність, класифікацію та зміст проективних методів;

• розкриття особливостей застосування різних проективних методик у спеціальній психології;

• формування вмінь і навичок діагностики, профілактики і корекції порушень розвитку за допомогою використання проективних методик;

• застосовання теоретичних знань із курсу у педагогічній практиці та в процесі подальшої самоосвіти;

• виховання у студентів відповідального ставлення до майбутньої професії, прагнення до самовдосконалення.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Застосовувати отримані знання в галузі спеціальної та інклюзивної освіти при вирішенні навчально-виховних та науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів, соціально-психологічних особливостей учнівських груп та конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

ПРН 2. Організовувати і проводити психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку;

ПРН 3. Вирішувати питання, пов’язані з комплектуванням та організацією діяльності спеціальних навчально-виховних закладів, здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, інтелекту, зору, слуху, опорно-рухових функцій і проводити з ними корекційно-педагогічну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу.

ПРН 4. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, планувати та проводити з ними корекційно-розвивальну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу.

ПРН 5. Сприяти соціальній адаптації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, готовити їх до суспільної та виробничої діяльності.

ПРН 6. Організовувати колектив дітей з порушеннями психофізичного розвитку та інтегрованого колективу; здійснювати педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку в ролі асистента вчителя інклюзивного класу.

ПРН 9. Співпрацювати з батьками дітей, особами, які їх заміняють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, вчителями, вихователями) систематично підвищувати свою кваліфікаційну компетентність.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Особистісні:

ЗК-1.6. Адаптивна. Здатність до адаптації в корекційно-педагогічному середовищі та дій в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають корекційне навчання, розвиток і

виховання та навчальну реабілітацію дітей дошкільного, шкільного віку і підлітків, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами

ЗК-1.7. Рефлексивна. Здатність ефективно та адекватно здійснювати рефлексивні процеси, що сприяє ефективності корекційно-реабілітаційного процесу, розвитку й саморозвитку особи порушеннями психофізичного розвитку, творчому підходові до корекційно-реабілітаційного навчально-виховного процесу в спеціальних і загальноосвітніх закладах. Здатність оцінювати результати корекційно-педагогічних впливів та забезпечувати якість діяльності корекційного процесу в закладах Міністерства освіти і науки, Міністерства охорони здоров'я і Міністерства праці та соціальної політики; здатність до корекційно-педагогічної і навчально-реабілітаційної рефлексії

ЗК-2. Соціальні:

ЗК-2.1. Громадянська компетентність. Здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Здатність орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян, зокрема осіб із порушеннями психофізичного розвитку; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України, (знання конституційних прав і обов'язків; уміння налагоджувати міжособистісні відносини; досвід соціальної взаємодії у процесі навчальної і професійної діяльності).

ЗК-3. Інструментальні:

ЗК-3.1. Комуникативна компетентність. Здатність спілкуватися державною мовою та володіння необхідним лексичним мінімумом іноземних мов в межах потреби своєї професійної діяльності. Знання основних способів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичний досвід комунікації різними мовами; вміння постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і педагогічну комунікацію, застосовувати інформаційно-комунікативні технології.

ЗК-3.2. Дослідницько-практична компетентність. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Знання основних методів наукового пошуку; вміння узагальнювати отримані результати, обробляти та аналізувати інформації з різних джерел, оформлювати і презентувати результати наукової діяльності відповідно вимог в процесі корекційно-педагогічної діяльності.

ЗК-3.3. Здоров'язбережувальна компетентність. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих. Здатність застосовувати знання, вміння, цінності і досвід практичної діяльності з питань культури здоров'я та здорового способу життя, готовність до здоров'язбережувальної діяльності в корекційно-освітньому, навчально-реабілітаційного середовищі та створення психолого-педагогічних умов для формування здорового способу життя дітей з особливими освітніми потребами.

ЗК-3.4. Інформаційно-комунікаційна. Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій, невербалних засобів комунікації з урахуванням психофізичного порушення дитини для розв'язання корекційних і комунікативно-мовленнєвих задач у професійній діяльності фахівця-дефектолога, вихователя, асистента вчителя й у повсякденному житті.

ІІ. Фахові:

ФК.-2 Спеціально-методична. Здатність до застосування психолого-педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань; вміння відбирати і систематизувати діагностичний, корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей тих, хто навчається; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми засоби реабілітації і корекційного навчання та виховання; досвід організації корекційно-педагогічного і навчально-реабілітаційного процесів; формування системи дидактико-методичних знань і умінь; здатність удосконалювати власну професійну діяльність.

ФК.-3 Комуникативно-педагогічна. Здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях,

продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; здатність налагоджувати продуктивну професійно-корекційну і навчально-реабілітаційну взаємодії, суб'єкт-суб'єктну комунікацію.

ФК.-6. Психологічна компетентність (відповідно нозології). Здатність до застосування сучасних знань про особливості розвитку дитини як суб'єктів корекційно-освітнього і навчально-реабілітаційного процесів на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку і дизонтогенезу. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, спеціально-психологічна, нейроконсультативна, нейрокорекційна, нейропсихологічна, психолінгвістична тощо.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Психологічне вивчення дітей з порушеннями розвитку.

Тема 2. Особливості діагностичного обстеження дітей-логопатів.

Тема 3. Проективні методи в психології: історія розвитку, особливості застосування.

Тема 4. Використання проективних методик для обстеження дітей з порушеннями розвитку.

Тема 5. Проективні методики дослідження особистості.

Тема 6. Методики для визначення рівня розвитку психічних процесів.

Тема 7. Проективні методики для діагностики міжособистісних стосунків.

Тема 8. Проективні методи діагностики тривожності і страхів.

Тема 9. Проективні методики для обстеження дітей дошкільного та шкільного віку.

Тема 10. Проективні методики для роботи з дорослими, батьками.

3. Рекомендована література

Базова

1. Карпенко, Н. В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя) [Текст]: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. В. Карпенко. – 3-те вид. – К.: Каравела, 2015. – 248 с.

2. Литвиненко, І. С. Проективні малюнкові методики [Текст] : методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. С. Литвиненко, Д. В. Прасол. – Миколаїв : Арнекс, 2015. – 160 с.

3. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К. , 2017. – 144 с.

Допоміжна

1. Терлецька Л. Шкільна психодіагностика // Психолог.- 2012, №32-35.- 84 с.

2. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку [Текст] // Патопсихологія: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І.А.Мартинюк. – К., 2008. – С. 105-150.

3. Роль екзистенційного чинника свободи в сучасній вітчизняній психотерапії [Текст] // Методичні рекомендації щодо врахування соціокультурних чинників в теорії та практиці психотерапевтичної допомоги особистості. – К., 2013. – С. 24-35.

4. Розов В.І. Адаптивні антистресові психотехнології [Текст]: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. І. Розов. – К.: Кондор, 2005. – 278с. – (В опр.).

5. Соловйова О.П. Причини виникнення адиктивної поведінки в підлітковому віці та основні напрямки психокорекційної роботи із залежними підлітками [Текст] / О. П. Соловйова // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 4. – С. 28-32.

6. Хозраткулова І.А. Дослідження емоційної сфери дитини з особливими потребами в умовах пісочної психотерапії [Текст] / І. А. Хозраткулова // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К.; Миколаїв, 2009. – Т. 7: Екологічна психологія, Вип. 18: Психологія освітнього простору. – С. 418-423.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання : залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: тестування, міні-контрольні роботи, модульні контрольні роботи, диспути, аналіз діагностичних та психокорекційних програм.

